

- а) жылжымалы және жылжымайтын мүлік, сондай-ақ онымен байланысты кез келген басқа мүліктік құқықтар;
- б) ақша қаражаты, сондай-ақ акциялар, салымдар және қатысудың басқа да түрлері;
- в) экономикалық құндылықтар жасау үшін салынатын ақша қаражаты немесе инвестицияға байланысты экономикалық құндылығы бар қызметтер бойынша талаптар құқығы;
- г) интеллектуалдық меншік объектілерін иеленуге ерекше құқықтар (авторлық құқықтар, өнертапқыштық құқық, өнеркәсіптік үлгілер, пайдалы модельдер, тауарлық белгілер немесе қызмет көрсету белгілері, фирмалық атаулар, технология, коммерция құндылығы бар ақпарат және ноу-қау);
- д) заң немесе шарт негізінде көрсетілетін кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру құқығы.

Мүліктік құндылықтар салынатын немесе қайта қаржыландырылатын нысандардың қандай да бір өзгертілуі инвестициялар жүзеге асырылған мемлекеттің аумағындағы Уағдаласушы Тараптың заңдарына қайшы келмейтін болса, ондай өзгерту олардың инвестиция ретіндегі сипатына әсерін тигізбейді.

2. "Инвестор" термині Уағдаласушы Тараптардың әр қайсысына қатысты мынадай ұғымдарды білдіреді:

а) Уағдаласушы Тарап мемлекетінің азаматы болып табылатын немесе Уағдаласушы Тарап мемлекетінің аумағында тұрақты тұратын және екінші Уағдаласушы Тарап мемлекетінің аумағында оның заңдарына сәйкес инвестицияларды жүзеге асыруға құқы бар кез келген жеке тұлға;

б) осы Уағдаласушы Тарап мемлекетінің аумағында қолданылып жүрген заңдарға сәйкес құрылған кез келген заңды тұлға ол үшін осы заңды тұлғаның өзінің Уағдаласушы Тарабының заңдарына сәйкес екінші Уағдаласушы Тарап мемлекетінің аумағында инвестицияларды жүзеге асыруға құқы болуға тиіс.

3. "Кірістер" термині осы баптың 1-тармағына сәйкес инвестициялар нәтижесінде алынған қаржыны білдіреді және оған атап айтқанда: пайда дивидендтер, проценттер, лицензиялық және комиссиялық сыйақылар, сондай-ақ басқа сыйақылар кіреді.

4. "Уағдаласушы Тараптың заңдары" термині Уағдаласушы Тарап мемлекетінің заңдарын білдіреді.

2-бап

Инвестицияларды көтермелеу және қорғау

1. Әрбір Уағдаласушы Тарап екінші Уағдаласушы Тарап инвесторларының өз мемлекетінің аумағында инвестицияларды жүзеге асыруын көтермелейді және өз

заңдарына сәйкес осындай инвестицияларға рұқсат береді.

2. Әрбір Уағдаласушы Тарап өз заңдарына сәйкес екінші Уағдаласушы Тарап инвесторларының инвестицияларын құқықтық қорғауға кепілдік береді.

3-бап

Инвестициялар режимі

1. Әрбір Уағдаласушы Тарап өз мемлекетінің аумағында екінші Уағдаласушы Тараптың инвесторлары жүзеге асырған инвестицияларға және осы инвестицияларға байланысты қызметке инвестицияларды басқаруға және оларға билік жүргізуге кедергі келтіруі мүмкін кемсітушілік сипаттағы шараларды қолдануды болдырмайтын әділетті және тең құқықты режимді қамтамасыз етеді.

2. Осы баптың 1-тармағында айтылған режимнің қолайлылығы инвестицияларға және өз инвесторларының немесе кез келген үшінші мемлекеттің инвесторларының инвестицияларына байланысты қызметке жасалатын режимнен болмайды.

3. Әрбір Уағдаласушы Тарап шетелдік инвесторлардың қызметін болдырмайтын немесе оны шектейтін қызмет саласын және ауқымын анықтау құқын өзінде қалдырады.

4. Осы баптың 2-тармағына сәйкес жасалатын мейлінше қолайлы режим:

а) еркін сауда аймағына, кеден немесе экономикалық одаққа қатысуға байланысты;

б) қосарланған салық салуды болдырмау келісімінің немесе салық салу мәселелері жөніндегі басқа да уағдаластықтардың негізінде Уағдаласушы Тараптар жасайтын немесе жасамақ болып отырған артықшылықтарға қолданылмайды.

4-бап

Негізгі персонал

1. Уағдаласушы Тарап өзінің азаматтары болып саналмайтын адамдардың келуіне, болуына және жұмысына қатысты өз заңдарына сәйкес екінші Уағдаласушы Тараптың инвесторы болып саналатын жеке тұлғаларға және осы Уағдаласушы Тараптың заңды тұлғалары жалға алған негізгі (басшы, әкімшілік, техникалық) персоналдың инвестицияларға байланысты қызметті жүзеге асыру мақсатында оның мемлекетінің аумағына келуіне және сонда қалуына рұқсат етеді.

2. Уағдаласушы Тарап өзінің заңдарына сәйкес өз мемлекетінің аумағында инвестицияларды жүзеге асырған екінші Уағдаласушы Тарап инвесторларына қай елдің азаматы екендігіне қарамастан таңдауы бойынша негізгі персоналды өз мемлекетінің аумағынан жалдауға рұқсат етеді.

5-бап

Заңдардың жариялылығы мен қолдану мүмкіндігі

Әрбір Уағдаласушы Тарап өз мемлекетінің аумағында екінші Уағдаласушы Тарап инвесторлары жүзеге асыратын инвестицияға қатысты немесе оның мәселесін қозғайтын өзінің заңдарын түсінуге көмектесу мақсатында мұндай заңдардың жариялылығын және қолдану мүмкіндігін қамтамасыз етеді.

6-бап

Зиянның өтелуі

Екінші Уағдаласушы Тарап мемлекетінің аумағында соғыс, азаматтық тәртіп бұзушылық немесе сол секілді өзге жағдайлардың салдарынан инвестицияларына зиян келтірілген бір Уағдаласушы Тарап инвесторларына екінші Уағдаласушы Тарап өзінің инвесторларына немесе кез келген үшінші мемлекеттің инвесторларына осындай зиянның орнын толтырудың кез келген түріне қатысты жасайтыннан қолайлылығы кем болмайтын режим жасалатын болады.

7-бап

Экспроприация

1. Бір Уағдаласушы Тарап инвесторларының екінші Уағдаласушы Тарап мемлекетінің аумағында жүзеге асырылған инвестициялары экспроприацияланбайды, мемлекет меншігіне алынбайды немесе оларға экспроприация немесе мемлекет меншігіне алу сияқты шаралар (бұдан былай - экспроприация деп аталады) қолданылмайды, бұған мұндай шаралар заңдарда белгіленген тәртіппен қоғам мүддесі үшін қолданылатын, кемсітушілік болып саналмайтын және тез, барабар әрі тиімді өтемақы төленетін жағдайлар қосылмайды.

2. Өтемақы экспроприацияланған инвестициялардың экспроприацияның іс жүзінде жүзеге асырылғандығы немесе алдағы уақытта жүзеге асырылатындығы туралы ресми мәлім болған күнге дейінгі нарықтық құнына сәйкес келуге тиіс. Өтемақы еркін айналымдағы валютамен кідіріссіз төленеді және бір Уағдаласушы Тарап мемлекетінің аумағынан екінші Уағдаласушы Тарап мемлекетінің аумағына еркін аударылады. Төлем жасау күніне дейін өтемақы сомасына LIBOR ставкасы бойынша процент есептеледі.

8-бап

Төлемдердің аударымы

1. Әрбір Уағдаласушы Тарап екінші Уағдаласушы Тарап инвесторларына барлық салықтық міндеттемелерді орындағаннан кейін инвестицияға байланысты төлемдерді, а т а п а й т қ а н д а :

а) инвестициялардың бастапқы сомасы және инвестицияларды қолдауға және арттыруға қажетті қосымша соманы;

б) к і р і с т е р д і ;

в) Уағдаласушы Тараптар инвестиция ретінде мойындаған заемдардың өтеуіне т ө л е н е т і н с о м а н ы ;

г) инвесторлардың инвестицияларды ішінара немесе толық таратуына немесе сатуына байланысты алынған соманы;

д) осы Келісімнің **7-бабында** көзделген өтемақыны;

е) инвесторлардың және бірінші Уағдаласушы Тарап мемлекетінің аумағында инвестицияларға байланысты жұмыс істеуге рұқсат етілген екінші Уағдаласушы Тараптың негізгі қызметкерінің алатын жалақысы және басқа сыйақыларды шет елге кедергісіз аударуға кепілдік береді.

2. Төлемдерді аудару еркін айналымдағы валютамен аумағында инвестиция жүзеге асырылған Уағдаласушы Тараптың қолданыста жүрген валюталық реттеуіне сәйкес аударым күні қолданылатын валюта бағамы бойынша кідіріссіз жүзеге асырылады.

9-бап

Суброгация

Инвесторға коммерциялық емес тәуекелдің болмауына кепілдік негізінде оның екінші Уағдаласушы Тарап мемлекетінің аумағындағы инвестицияларына байланысты төлем жасайтын Уағдаласушы Тарап немесе ол уәкілеттік берген орган суброгация тәртібімен инвестордың құқығын тура инвестордың өзі жүзеге асырған көлемде жүзеге асыра алады. Мұндай құқықтар екінші Уағдаласушы Тарап заңдарына сәйкес жүзеге асырылады.

10-бап

Уағдаласушы Тарап пен екінші Уағдаласушы Тарап инвесторының арасындағы дауларды шешу

1. Инвестицияларға байланысты Уағдаласушы Тарап пен екінші Уағдаласушы Тарап арасында туындайтын кез келген дау осы Келісімнің 7-бабында көзделген өтемақының мөлшеріне, шарттарына немесе төлеу тәртібіне, немесе осы Келісімнің 8-бабында көзделген төлемдерді аударуды жүзеге асыру тәртібіне қатысты дауларды қоса алғанда егжей-тегжейлі түсіндірмелері бар жазбаша хабарламаның тақырыбын құрайды, ол түсіндірмелерді инвестор дауға қатысатын Уағдаласушы Тарапқа жібереді.

Дауласушы Тараптар мұндай дауды мүмкіндігінше келіссөздер жолымен шешуге ұ м т ы л а д ы .

2. Егер осы баптың 1-тармағында айтылған жазбаша хабарлама жіберілген күннен бастап алты айдың ішінде дау осындай жолмен шешілмейтін болса, онда ол инвестордың таңдауы бойынша мыналардың қарауына беріледі:

а) инвестиция жүзеге асырылған мемлекеттің аумағындағы Уағдаласушы Тараптың құзыретті соты немесе төрелік соты;

б) дауласушы тараптар келіскен жағдайда Сауда палаталарының біреуінің х а л ы қ а р а л ы қ төрелік соты;

в) Біріккен Ұлттар Ұйымының халықаралық сауда құқы жөніндегі (ЮНСИТРАЛ) Комиссиясының Төрелік регламентіне сәйкес ad hoc төрелік соты.

3. Төрелік соттың шешімі дауласқан екі жақ үшін түпкілікті және міндетті болады. Әрбір Уағдаласушы Тарап мұндай шешімді өзінің заңдарына сәйкес келтіруді міндетіне алады.

11-бап

Уағдаласушы Тараптар арасындағы дауларды шешу

1. Уағдаласушы Тараптар арасындағы осы Келісімді түсіндіруге және қолдануға қатысты даулар келіссөздер жолымен шешіледі.

2. Егер дау осындай жолмен реттелмейтін болса, онда ол кез келген Уағдаласушы Тараптың талабы бойынша аралық соттың қарауына беріледі.

3. Мұндай аралық сот әрбір нақты жағдай үшін былайша құрылады. Әрбір Уағдаласушы Тарап аралық істі қарау туралы хабарламаны алған күннен бастап екі айдың ішінде аралық соттың бір мүшесін тағайындайды. Содан кейін соттың осы екі мүшесі үшінші мемлекеттің азаматын сайлайды, ол екі Уағдаласушы Тарап келісімімен соттың басқа екі мүшесі тағайындалған күннен бастап бір ай ішінде соттың Төрағасы б о л ы п тағайындалады .

4. Осы баптың 3-тармағында көрсетілген мерзімде қажетті адамдар тағайындалмайтын болса, өзге уағдаластықтар жоқ болған жағдайда, Уағдаласушы Тараптардың кез келгені Халықаралық Соттың Төрағасына қажетті адамдарды тағайындау жөнінде өтініш айта алады. Егер Халықаралық Соттың Төрағасы Уағдаласушы Тараптардың бірінің азаматы болса немесе басқа себептерден аталған міндетті атқара алмайтын болса, онда қажетті адамдарды тағайындау Халықаралық Сот Төрағасының орынбасарына ұсынылады. Егер Халықаралық Сот Төрағасының орынбасары Уағдаласушы Тараптардың бірінің азаматы болса немесе басқа себептерден аталған міндетті атқара алмайтын болса, онда қажетті адамдарды тағайындау Уағдаласушы Тараптардың ешқайсысының азаматы болып табылмайтын, Халықаралық Соттың одан кейінгі лауазымы жоғары мүшесіне ұсынылады.

5. Аралық сот өзінің шешімін көпшілік дауыспен қабылдайды. Ондай шешім Уағдаласушы Тараптар үшін түпкілікті және міндетті болып табылады. Уағдаласушы Тараптардың әрқайсысы өзі тағайындаған сот мүшесінің қызметіне және аралық істі караудағы өзінің өкілдігіне байланысты шығындарды, Сот Төрағасының қызметіне байланысты шығындарды көтереді, сондай-ақ басқа шығындарды Уағдаласушы Тараптар тең бөліп көтереді. Бірақ сот өзінің шешімінде Уағдаласушы Тараптардың бірінің көтеретін шығындарының үлесі үлкен болуын көздей алады және мұндай шешім Уағдаласушы Тараптар үшін міндетті болып табылады. Аралық сот өзінің жұмыс тәртібін өздігінше белгілейді.

12-бап

Консультациялар

Уағдаласушы Тараптар кез келгенінің өтініші бойынша осы Келісімді түсіндіруге немесе қолдануға қатысты мәселелер жөнінде консультациялар өткізеді.

13-бап

Келісімнің қолданылуы

Осы Келісім 1991 жылғы 16 желтоқсаннан бастап Уағдаласушы Тараптың бірінің инвесторлары екінші Уағдаласушы Тарап мемлекетінің аумағында жүзеге асырған барлық инвестицияларға қолданылады.

Осы Келісімнің ережелері ол күшіне енген күннен бастап осы Келісімнің 10 және 11 -баптарында сөз болған дауларға қатысты қолданылады.

14-бап

Басқа ережелердің қолданылуы

1. Егер мәселе бір мезгілде осы Келісіммен және Уағдаласушы Тараптар қатысушылары болып табылатын басқа да халықаралық келісіммен реттелетін болса, онда осы Келісімдегі ешбір нәрсе Уағдаласушы Тараптарға немесе олардың кез келген екінші Уағдаласушы Тарап мемлекетінің аумағында инвестицияларды жүзеге асырып жатқан инвесторларына өздерінің жағдайына қарай анағұрлым қолайлы болып табылатын ережелердің артықшылығын пайдалануға бөгет жасамайтын болады.

2. Егер Уағдаласушы Тараптың бірінің екінші Уағдаласушы Тарап инвесторларына олар өзара жасасқан контракттардың ережелеріне сәйкес жасаған режим осы Келісім жасаған режимнен әлдеқайда қолайлы болатын болса, онда соңғы Уағдаласушы Тарап инвесторларына анағұрлым қолайлы режим жасалады.

15-бап

Келісімнің күшіне енуі және қолданылу мерзімі

1. Осы Келісім Уағдаласушы Тараптар Келісімнің күшіне енуіне қажетті мемлекетішілік рәсімдердің орындалуы туралы соңғы хабарламаны алған күннен б а с т а п к ү ш і н е е н е д і .

2. Осы Келісім он бес жыл бойында қолданылады. Осы мерзім біткеннен кейін, ол Уағдаласушы Тараптардың бірінің осы Келісімнің қолданысын тоқтату туралы ниетін жазбаша хабарлаған күннен бастап он екі ай өткенге дейін күшінде қалады.

3. Уағдаласушы Тараптардың өзара жазбаша келісімі бойынша осы Келісімге өзгерістер енгізілуі мүмкін. Кез келген түзету оның күшіне енуіне қажетті мемлекетішілік рәсімдерді Уағдаласушы Тараптардың орындағаны туралы соңғы хабарламаны алған күннен бастап күшіне енеді.

4. Осы Келісімнің қолданысы тоқтатылған күнге дейін жүзеге асырылған және осы Келісімнің күші жүретін инвестицияларға қатысты осы Келісімнің 1-ден 14-ке дейінгі баптарының ережелері сол күннен кейінгі келесі он бес жыл бойы күшінде қалады.

Мәскеу қаласында 1998 жылғы 6 шілдеде екі түпнұсқа данада, қазақ және орыс тілдерінде жасалды және де екі мәтіннің күші бірдей.

Пікір алшақтықтары туған жағдайда орыс тіліндегі мәтін басымдыққа ие болады.

Қазақстан Республикасының Ресей Федерациясының
Үкіметі үшін Үкіметі үшін

**"Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы инвестицияларды көтермелеу және өзара қорғау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының жобасына
Анықтама парак**

1. Заң жобасының бастамашысы Қазақстан Республикасының
(органның толық атауы) Үкіметі
2. Заң жобасын дайындау жөніндегі құрылған жоқ
жұмыс тобының құрамы
3. Заң жобасы жөніндегі бас Халықаралық істер, қорғаныс
комитет және қауіпсіздік жөніндегі
комитет
4. Заң жобасының Қазақстан тіркелген күні
Республикасының Парламентінде 23.10.1998 ж.
5. Заң жобасы бойынша Қазақстан
Республикасы Парламентінің

к о м и т е т т е р і н і ң

қорытындылары

6. Заң жобасы бойынша Қазақстан Республикасы Үкіметінің, министрліктердің, ведомстволардың, басқа мемлекеттік органдар мен қоғамдық бірлестіктердің

7. Заң жобасының ғылыми сараптамасы жүргізілген жоқ

8. Заң жобасы бойынша баяндама жасау кімге тапсырылды
комитетінің атқарушы директоры

9. Балама жобалардың болуы жоқ

10. Заң жобасының Қазақстан Республикасының Парламентіне тапсырылған күні

11. Парламенттің заң жобасын бірінші оқылымда қараған күні және оның нәтижелері

12. Жобаны пысықтау және оны екінші оқылымға әзірлеу
тапсырылған бас комитет
(комиссия) басқа орган

13. Заң жобасын халықтық талқылауға ұсынылған жоқ
оның мерзімі талқылауға ұсыну және

14. Комитеттің заң жобасы
Жөніндегі қорытындысы
(екінші оқылымның алдында)

15. Заң жобасын Парламенттің екінші оқылымда қарауы және оның нәтижесі

16. Заңның күшіне ену уақыты

17. Басқа да белгілер

**"Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей
Федерациясының Үкіметі арасындағы Инвестицияларды**

көтермелеу және өзара қорғау туралы келісімнің"

қазақ тіліне аударылу сапасы бойынша

Қорытынды

1998 жылғы 6 шілдеде Мәскеу қаласында қол қойылған осы аталмыш Келісімнің мәтінін қазақ тіліне аудару барысында бірқыдыру терминологиялық және стилистикалық кемшіліктер мен олқылықтарға жол берілген. Сөзіміз дәлелді болуы үшін нақты мысалдар келтірейік.

Келісім кіріспесінің төменнен екінші абзацындағы "... развитию взаимовыгодного торгово-экономического и научно-технического сотрудничества" деген тіркес "... екі жаққа тиімді сауда-экономикалық және ғылыми-техникалық дамуға ..." деп қате аударылған, дұрысы былай болуы керек: "өзара тиімді сауда-экономикалық және ғылыми-техникалық ынтымақтастықты дамытуға ...". 1-баптың мәтінін түгелдей қайта аударып немесе мұқият редакциялап шығу керек. Өйткені осы бапта Келісімде жиі кездесетін терминдерге берілген анықтамалар қате аударылғандықтан, бұл бүкіл мәтіннің тәржімалану сапасына кері әсерін тигізген. Бұған мысал ретінде осы баптың 1-тармағының ғана аудармасын алайық. Осында аударма техникасында олқылыққа жол берілгенін былай қойғанда, аудармашы не редактор мағыналық қателікке ұрынған. Осы тармақты :

"Осы Келісімнің мақсаттары үшін:

1. "Инвестициялар" термині бір Уағдаласушы Тарап инвесторының екінші Уағдаласушы Тараптың заңдарына сәйкес оның аумағындағы мүліктік және интеллектілік құндылықтарының барлық түрін және, атап айтқанда:" деп бастап, алғашқы үш тармақшаның соңғы сөздерінің соңына табыс септігінің жалғауы қосылып, д) тармақшасы "асыруға берілетін құқықты қамтиды." деп аяқтау керек еді. 2-тармақтың аудармасында да осы секілді қате айға таңба басқандай көрініп тұр. Нақ осындай стилистикалық олқылыққа 10-баптың 2-тармағының аудармасында да жол берілген. 11-баптың 1-тармағындағы "... будут разрешаться путем переговоров" деген сөз тіркесі "... келіссөз жолымен шешіледі" - деп, 15-баптың 4-тармағы "4. Осы келісімнің қолданысы тоқтатылған күнге дейін жүзеге асырылған және осы Келісімнің күші жүретін инвестицияларға қатысты осы Келісімнің 1-ден 14-ке дейінгі баптарының ережелері сол күннен кейінгі он бес жыл бойы күшінде қалады." - деп аударылған, ж а т ы қ о қ ы л м а й д ы .

Келісім мәтінінде көп қолданылатын "интеллектуальной", "право", "внутригосударственных", "контракт" деген сөздер қате тәржімаланған, оларды "интеллектілік", "құқық", "ішкі мемлекеттік", "келісім-шарт" деп аудару қажет. Келісімнің кейбір баптары атауларының қате аударылғанын атап өткеніміз жөн. Мәселен, 4, 6, 8-баптардың атауларын "Негізгі қызметкерлер", "Залалды өтеу", "Төлемдерді аудару" деп алған дұрыс болар еді.

Қысқасы, осы секілді олқылықтар әр бап сайын кездеседі десек, ағат айтқандық болмайды. Айталық, Келісімнің ең соңғы бабындағы "6 июля 1998 года" деген сөздер "1998 жылғы 6 шілде" деп қате аударылған. Осы тіркесті "1998 жылғы 6 шілдеде" деп т ә р ж і м а л а у к е р е к .

Тіпті Қазақстан Республикасы Парламенті депутаттарының қарауына ұсынылып отырған осы Келісім атауының өзі оған қатысты Заң жобасы мен Үкіметтің қаулысында және Келісімнің өзінде әртүрлі алынған. Мәселен, алғашқы екеуінде оның атауы "Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясы Үкіметінің арасындағы ..." деп басталса, соңғысында "Қазқстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы ..." деп тәржімаланған.

Қорыта айтқанда, Келісімнің қазақша мәтініндегі осы аталған және басқа да кемшіліктер мен олқылықтарды түземейінше, бұл құжатты Мәжіліс депутаттарының қарауына ұсынуға болмайды.

М а м а н д а р :
Қ а с ы м б е к о в Б . А .

Қобдалиева Н.М.